

Programma de Bibliotheek en basisvaardigheden

Kwartaalrapportage 2020 Q1

De Koninklijke Bibliotheek (KB) en de Stichting Samenwerkende POI's Nederland (SPN) werken, samen met de lokale bibliotheken, in het [programma de Bibliotheek en basisvaardigheden](#) (BBV). Het programma zet zich in om de gezamenlijk afgesproken doelstellingen te behalen.

Deze rapportage belicht de resultaten van de plannen en de acties die hieraan zijn verbonden.

Speerpunten voor 2020: Digitale inclusie en verdere alliantievorming, Opleiding Frontoffice-medewerkers, Verbinding curatie en preventie (gezinsaanpak), Doorontwikkeling trajecten Leren en ontwikkelen, Certificering Taalhuizen en Integratie & inburgering.

Online Digi-Taalhuis tijdens corona-crisis

Netwerk & Beleid

Hieronder ook Innovatie & Doorontwikkeling

- Vanwege de corona-maatregelen heeft de digitale dienstverlening een vlucht genomen. Zo kwam eind maart de pagina [Digi-taalhuis](#) beschikbaar: een landelijke versie onder Bibliotheek.nl en een blueprint-versie voor bibliotheekwebsites. Hierop is aanbod voor kwetsbare groepen toegankelijk gemaakt, zowel van 'reguliere' leveranciers als van leveranciers die hun aanbod speciaal voor deze periode beschikbaar stellen. De pagina biedt een alternatief voor de fysieke taalhuizen en bevat informatie, educatieaanbod, hulp en aanbod op het gebied van vrije tijd en hobby.
- Op 1 juli 2020 gaat de nieuwe Donorwet in. Bibliotheken kunnen hierover vragen verwachten. De KB en stichting Digisterker bereiden met het ministerie van VWS [ondersteuning](#) voor, al staat door de corona-crisis de planning op losse schroeven. Beschikbaar is een [online omgeving](#) met informatie en oefenmogelijkheid voor registratie. Deze is toegankelijk via een [blueprint-pagina Donorregistratie](#). Een marketingtoolkit met aanpasbaar promotie- en voorlichtingsmaterialen van VWS voor [publiek](#) en ondersteuning voor medewerkers (waaronder een webinar, factsheet en handreiking en de [themapagina Donorregistratie](#)) zijn beschikbaar of in voorbereiding. Voormalig minister Bruins richtte een [videoboodschap](#) aan bibliotheekmedewerkers. In de [Biebtobieb-groep Donorregistratie](#) kunnen bibliotheken informatie, ervaringen en vragen uitwisselen.
- Vijf bibliotheken houden [pilots Leven Lang Ontwikkelen \(LLO\)](#) om een laagdrempelige leeromgeving te realiseren voor mensen, opgeleid tot mbo4; werktitel 'inloopschool'. Het gaat om leren in brede zin, met focus op non-formeel en informeel leren. Volwassenen kunnen er dingen leren waaraan zij behoefte hebben. Dit is breder dan basisvaardigheden. De bibliotheken dienden een projectplan in en kregen (via de KB) subsidie van het ministerie van OCW. Zij werken samen met partners en hun aanpakken verschillen. Concepten worden met de doelgroep uitgewerkt en lopen tot eind 2020. Vanwege corona ligt de dienstverlening stil. Er is een half jaar verlenging aangevraagd voor het project. Georges Elissen van Rijnbrink is projectleider vanuit SPN.
- Het [onderzoek Geïnformeerd burgerschap voor iedereen](#) wil verhelderen welke factoren de ontwikkeling van digitale geletterdheid stimuleren, en welke factoren juist niet. Laaggeletterden vormen een van de twee doelgroepen. Biblionet Groningen, de KB, de Rijksuniversiteit Groningen en andere partners werken de komende vier jaar samen aan het onderzoek.

- De KB neemt deel in het [Digital Travellers Project](#), een Erasmus+ project vanuit de EU. Het wil mensen digitaal vaardiger maken in Finland, België, Polen en Nederland. De KB organiseert de inventarisatie van leermiddelen in de vier landen. Het project loopt tot oktober 2021.
- SPN werkt haar analyse uit 2019 verder uit. Hierin staan aanknopingspunten voor afstemming en samenwerking tussen POI's op speerpunten, en voor speerpunten die landelijk kunnen worden opgepakt. In het kernteam BBV-SPN en de Programmaraad BBV vindt afstemming en kennisdeling plaats. Doel is om projectleiders en uitvoerders in bibliotheken een 'helikopterview' te bieden over de veelheid van (bij)scholing voor medewerkers, al dan niet productgericht. Kern is waarom de maatschappelijke Bibliotheek dit doet, voor welke doelgroepen, vanuit een doorlopende leerlijn en met profilering om de beoogde mensen tot deelname te stimuleren.
- De [KB doet mee](#) aan de [alliantie Digitaal Samenleven](#). De alliantie organiseerde de [Valentijns-actie #echtcontact](#), waarop bibliotheken konden aansluiten in de vijftien plaatsen waar de HEMA digitafels plaatste. Ongeveer tien bibliotheken hadden interesse, al heeft een aantal vanwege het last minute-karakter niet actief mee kunnen doen. Zij hebben wel folders neergelegd.
- Het KB-kernteam Basisvaardigheden is uitgebreid met een beleidsmedewerker, met kennis van de politiek-bestuurlijke context. [Tirza de Fockert](#) is inhoudelijk medeverantwoordelijk voor projecten, waaronder Digitale inclusie, en draagt bij aan marketing- en communicatievraagstukken.
- Het SPN-kernteam Basisvaardigheden is in Q3 van 2019 van start gegaan, en vanaf Q1 2020 formeel uitgebreid met Erica Vos-Meijer, manager Educatie bij Probiblio.
- De voorbereiding van de landelijke dag Basisvaardigheden op 9 november is vertraagd vanwege de corona-bepalingen.

Landelijke website [Het Informatiepunt.nl](#) online

1 Digitale inclusie (met Netwerk van Publieke Dienstverleners, NPD)

- Met het plan [Digitale Inclusie, ondersteuning voor kwetsbare burgers](#) beogen bibliotheken en elf uitvoeringsorganisaties van de overheid twee hoofddoelen: de zelfredzaamheid bevorderen en hulp bieden aan minder digitaal vaardige mensen via het Informatiepunt Digitale Overheid (IDO). Een [animatie](#), [webpagina](#) en [filmpje](#) voor lokale en landelijke partners dienen als introductie.
- Vijftien kopgroep-bibliotheken zijn vorig jaar gestart met het Informatiepunt. In 2020 en 2021 starten 70, respectievelijk 44 nieuwe bibliotheken; in totaal 129 bibliotheken (93 procent). In het eerste kwartaal van 2020 zijn vier nieuwe IDO's geopend. De planning verschuift waarschijnlijk naar meer openingen in 2021 vanwege de corona-crisis.
 - Na het [huisstijlhandboek](#) en [promotiematerialen](#) voor opening, inrichting en lokale promotie, verschenen in Q1: een [radiocommercial](#), [blueprint-pagina](#), animaties en een [filmpje](#) voor het publiek, plus pennen en een mini-beachflag voor op tafel. Materialen zijn aan te passen en te bestellen of downloaden via de [marketingtoolkit](#). Elke bibliotheekorganisatie kan promotie-materiaal bestellen voor € 750,- inclusief btw, op kosten van de landelijke subsidie.
 - Er is een campagneconcept ontwikkeld. De campagne-filmpjes worden vanwege de corona-crisis later in 2020 geproduceerd.
 - SPN ontwikkelde op basis van de animatie een [flyer over het IDO](#) voor gesprekken met lokale partners. Deze geeft (potentiële) partners inzicht in het waarom, de dienstverlening en de rol van de Bibliotheek. Ook is er een overzicht van alle uitvoeringsorganisaties, en documenten om

plannen voor het IDO te concretiseren: een projectplan, begroting en briefing voor marketing en communicatie.

- Probiblio heeft met SPN een stappenplan met tijdsplan ontwikkeld om een IDO in te richten. De POI's hebben dit plan aangepast in lijn met hun ondersteuning.
- Vanwege de corona-maatregelen is de [e-learningmodule IDO vervroegd opengesteld](#) voor alle bibliotheekmedewerkers. Zij doen hier kennis op over de dienstverlening en websites van de NPD-partijen en werken aan praktijkopdrachten. De bijbehorende lokale bijeenkomsten volgen na de corona-maatregelen. Voor bibliotheken die in Q1 of Q2 starten, was er een [kick-off bijeenkomst](#) met de NPD-partijen op 11 februari. Voor bibliotheken die later in 2020 starten, volgt zo mogelijk op 29 juni een interactieve bijeenkomst, met meer uitwisseling onderling en met de kopgroep-bibliotheken, en gesprekken met organisaties uit het netwerk van publieke dienstverleners op basis van cases.
- POI's hebben in Q1 bij drie bibliotheken een lokale bijeenkomst deskundigheidsbevordering georganiseerd.
- Een aantal POI's heeft een provinciale informatiebijeenkomst gehouden waarbij kopgroep-bibliotheken over hun ervaringen vertelden.
- Bibliotheken zetten hun aanbod digitale vaardigheden in G!DS, zodat de NPD-partijen goed kunnen doorverwijzen. Dit is een voorwaarde in de subsidieregeling. Voor NPD-partijen is er een [G!DS-pagina](#), vergelijkbaar met de [Belastingdienst-pagina](#). Hiermee registreren we hoe elke partij doorverwijst. In januari zijn enkele verbeteringen doorgevoerd om de invoer te vergemakkelijken, zoals aanpassingen in aanbodssoorten en -velden, en een eenmalig script om invoer van doorlopend aanbod te verlengen. SPN ondersteunt bibliotheken bij de invoer.
- Het project Landelijke sociaal-educatieve kaart 2018-2019 (met doorloop tot en met Q1 2020) is opgeleverd met als resultaten:
 - update aanbod Digisterker en Klik & Tik zodat dit tot eind 2021 een volledig beeld geeft.
 - aanbod belastinghulp, Klik & Tik en Digisterker is met hulp van het belteam ingevoerd in G!DS.
 - de landelijke website [Het Informatiepunt](#) is sinds begin april online.
 Een animatiefilm voor promotie van de website komt begin Q2 online. Doel: bibliotheken en vooral lokale partners te enthousiasmeren hiermee aan de slag te gaan.
- Invoer G!DS-data is gereed voor vijf door de KB bepaalde pilotbibliotheken: Aanzet, Arnhem, Gooi en meer, Hengelo, Ommen; zowel het eigen aanbod basisvaardigheden als dat van lokale aanbieders. De aantallen aanbod-items variëren per Bibliotheek van enkele tientallen tot ruim honderd. Een begeleidingsteam ondersteunde hierbij. Verder waren adviseurs Basisvaardigheden en servicemanagers G!DS van de POI's betrokken. Ook zijn er een stappenplan en praktische documenten voor data-inventarisatie en -invoer via de Biebtobieb-groep [BBV&G!DS;bibliotheken](#).
- De inrichting G!DS-beheerorganisatie is gereed; met beheerplan als oplossing voor knelpunten. Ter ondersteuning is een matrix ontwikkeld met rollen, taken, verantwoordelijkheden en eigenaarschap per niveau (lokaal-provinciaal-landelijk). Ook is de rol van POI's beschreven.
- De BOP-monitor Basisvaardigheden houdt via een module Digitale inclusie op output-niveau de resultaten bij. Deelnemende bibliotheken gebruiken het monitoringsinstrument en zijn verplicht om de Monitor in te vullen, als verantwoording van de subsidie. Daarnaast start in 2020 de ontwikkeling van een registratie-tool waarmee bibliotheken gemakkelijker hun deelnemers kunnen registreren en volgt in 2020 onderzoek onder niet-gebruikers van de Informatiepunten.
- Een extern bureau heeft in opdracht van de KB een onderzoek uitgevoerd onder de vijftien kopgroep-bibliotheken om scenario's voor dienstverlening en exploitatie op te stellen. De resultaten verschijnen binnenkort.

- In januari verscheen de [VNG-brochure Aan de slag met digitale inclusie](#) met veel voorbeelden. VNG heeft de brochure met [deze brief](#) naar alle gemeenten gestuurd.

2 Belastingdienst 2019-2022

- 130 bibliotheken (94 procent) doen mee aan het convenant voor [samenwerking KB-Belastingdienst](#) via de [subsidieregeling 2019-2022](#).
- Vanwege de corona-maatregelen zijn alle fysieke activiteiten in bibliotheken vanaf half maart geannuleerd. Dit is extra zuur omdat het [aanbod flink was gegroeid](#). Maatschappelijk dienstverleners kunnen voor cliënten [uitstel aanvragen](#) tot 1 september. De landelijke campagne is stilgelegd. De monitor zal ook de impact van de corona-maatregelen op de activiteiten meten.
- De [G!DS-pagina](#) helpt bibliotheken en Belastingdienst bij doorverwijzing. [Gegevens actueel houden](#) is een voorwaarde in het convenant. We streven op termijn naar een bredere, [landelijk dekkende sociaal-educatieve kaart](#) (zie punt 1). De uitvoer ligt bij SPN, inclusief ondersteuning van bibliotheken. De [eerste lokale website \(Dordrecht\)](#) is gerealiseerd.
- De toolkit is uitgebreid met [nieuwe beelden](#) en een [radiospot](#), [filmpje](#) en [blueprint-pagina](#) voor lokaal gebruik. De nieuwe beelden tonen meer variatie in de doelgroep.

3 Integratie

- In 2020 start een pilot met de werkgroep Integratie (Cubiss, Probiblio, Rijnbrink en Het Begint met Taal) en enkele bibliotheken om nieuwkomers te helpen inburgeren. De pilot helpt in te spelen op de nieuwe Wet inburgering; aanbod voor nieuwkomers en bij het gesprek met de gemeente. De fysieke bijeenkomsten in maart en april zijn vanwege de omstandigheden vervallen. Op 12 en 19 mei zijn digitale bijeenkomsten gepland. Deze pilot en werktraject vormen de voorbereiding op de pilot die wordt genoemd in het punt hierna.
- KB en HBMT zijn een onderzoek gestart naar witte vlekken in de dienstverlening van bibliotheken rond integratie en inburgering. Zo bekijken we hoe we voor anderstaligen die Nederlands of andere basisvaardigheden willen leren, het aanbod (nog) beter kunnen aansluiten op de leerbehoefte. In de tweede helft van 2020 houden de partijen een pilot om partnerorganisaties goed voor te bereiden op de nieuwe Wet inburgering, die op 1 juli 2021 (een half jaar later dan eerder aangekondigd) in werking treedt.
- In 2020 beoogt de KB meer bibliotheken de inburgeringspakketten van Boom te laten gebruiken. De KB maakt hierover met de inkoopcommissie afspraken met Boom. [Geïnteresseerde bibliotheken](#) kunnen zich opgeven. Vanwege de corona-maatregelen heeft Boom het programma [DigLin+ voor NT2'ers](#) tijdelijk beschikbaar gesteld voor thuisgebruik.
- Werkgroep Integratie: NBD Biblion biedt een [themacollectie Poolse boeken](#) en binnenkort volgt de Arabische themacollectie. Pages Bookstore zorgt voor voldoende titels en exemplaren. In januari bekeek een delegatie van de werkgroep Integratie, NBD Biblion, St. Lezen en enkele POI's in Brussel hoe de bibliotheken daar de anderstalige collectie inzetten.
- In maart organiseerde NBD Biblion een middag over NT2-materialen, waaraan Het Begint met Taal en Probiblio vanuit de werkgroep hebben bijgedragen.
- De KB bekijkt samen met partners zoals Het Begint met Taal hoe het thema integratie de komende jaren ingevuld kan worden. De werkgroep denkt mee over aanpak rond de nieuwe wetgeving, waarbij de gemeente een grotere rol krijgt.

4 Gezinsaanpak

- In Q1 is de Verkenning uitvoering [gezinsaanpak](#) door Kunst van Lezen en SPN opgeleverd en wordt binnen geledingen besproken. De verkenners spraken met POI's, bibliotheken en project-eigenaren over een krachtige gezinsaanpak. In vlogs onder de noemer [Gezinsaanpak in beeld](#) brengt Biebtobieb een impressie van deze interviews en bezoeken. Een aantal aanbevelingen:
 - Op landelijk, provinciaal en lokaal niveau staat gezinsaanpak hoog op de agenda. Er gebeurt veel, wat overzicht soms lastig maakt. De POI kan zorgen voor doorvertaling van landelijke ontwikkelingen naar lokale bibliotheken. Andersom speelt zij een belangrijke rol bij doorvertaling van lokale voorbeelden naar netwerk- en landelijk niveau.
 - SPN-kernteams en een landelijke werkgroep Gezinsaanpak kunnen initiatieven afstemmen. Aanbeveling is om het onderwerp steviger te agenderen in de kernteams SPN en het in te bedden in de organisatiestructuur van SPN om gezamenlijk op te trekken.
 - Bij laagtaalvaardige gezinnen is verbreding essentieel: van positieve leesopvoeding naar (ook) een taalrijke thuisomgeving. Zo gaat de aandacht naar (voor)lezen én (mondelijke) taal. Interessant is verder het gebruik van digitale middelen zoals digitale prentenboeken.
- In 2020 werken KB, SPN en Kunst van Lezen verder aan gezinsaanpak binnen Tel mee met Taal. Komend jaar voeren we met bibliotheken projecten uit, gericht op de laagtaalvaardige ouder.

5 Collectie & Programmering

- De werkgroep Collectie & Programmering coördineert inhoudelijk de invulling van de 'bouwstenen' op de [website BBV](#), zie ook punt 7. Voor 2020 is een werkplan opgesteld. Speerpunten zijn:
 - De informatie op de website hergroeperen, samen met de redactie, met meer aandacht voor het strategische belang van thema's, zie ook punt 8.
 - Een structurele verbinding tussen werkgroep en webredactie.
 - Deelnemen vanuit de werkgroep aan de landelijke werkgroep Digitale content, onder meer een overzicht van digitale content voorbereiden, en scholing organiseren.
 - Input leveren aan het kernteam voor de voorbereiding van de landelijke dag Basisvaardigheden.

6 Monitoring

- In 2019 zijn 110 bibliotheken gestart met effectonderzoek met de Effectenmonitor, waarmee zij vragenlijsten uitzetten onder deelnemers aan cursussen. In 2020 gaat dit landelijke instrument voor effectmeting verder onder de naam [Impactmonitor](#). De resultaten helpen bij de evaluatie van educatieve programma's en bij de verantwoording aan externe stakeholders. Er zijn vier modules: computer & internet, sociale media, e-overheid en de Nederlandse taal.

7 DigiTaalhuizen

- Na een pilot [certificering](#) is voor de Taalhuizen in Q4 een [kwaliteitskader beschikbaar](#) om de kwaliteit verder te verbeteren. Taalhuizen gaan de komende jaren certificeren en kunnen hierbij (financiële) ondersteuning verwachten. De KB werkt hierin samen met certificeringsorganisatie CBCT en Stichting Lezen & Schrijven. 28 bibliotheken starten dit jaar. De [voorbereidingen zijn klaar](#), maar de uitvoering is vanwege de corona-maatregelen vertraagd. De training voor de

auditors is uitgesteld, net als de filmpjes, op te nemen in taalhuizen. Ook de lancering in aanwezigheid van de minister staat on hold. Medio 2020 wordt de subsidieregeling gepubliceerd.

8 Branche-communicatie & Kennisdeling

- Lezen & Schrijven en de KB willen het programma [Empowerment](#) implementeren bij taalhuizen in bibliotheken, onder meer via kosteloze training voor de [toolkit Empowerment](#). Verder heeft L&S geld beschikbaar voor drie à vier pilots. Doelen zijn:
 - Succesvolle cursussen Empowerment bij Taalhuizen/bibliotheken, plus doorstroom van deelnemers naar overig aanbod bij Taalhuis.
 - Deelnemers succesvol doorverwijzen naar aanbod bij andere organisaties zoals welzijn, vrouwenorganisaties of werktoeleiders.De OBA is gestart met de pilot. Twee andere geïnteresseerde bibliotheken starten in 2020.
- Over de ervaringen met de [website BBV](#) hebben 85 van 1.060 aangeschreven nieuwsbrief-lezers een vragenlijst ingevuld. De respons is niet hoog, maar geeft aanknopingspunten. De resultaten nemen we mee bij de aanpassing van de website; zie hierna. Respondenten hechten vooral aan berichtgeving over nieuwe ontwikkelingen 'basisvaardigheden-breed' en over evenementen en actualiteit, en daarnaast aan voorbeelden van collega's. Zij vinden de informatie op de site overwegend relevant, actueel, duidelijk, volledig en prettig leesbaar (ruim 4 op een schaal van 5).
- De pagina [Werk & Inkomen](#) is aangepast, met oog voor het strategisch belang van het thema. De werkgroep Collectie & Programmering zorgde voor input. Er staan meer pagina's onder 'Aanpak' en 'Beleid' op de nominatie voor aanpassing en samenvoeging. Dit gebeurt in afstemming met Programmaraad-leden die zich aan thema's hebben verbonden. Zie ook punt 5.
- In 2019 startten de voorbereidingen voor een [nieuwe website](#) voor bibliotheekmedewerkers, waarin een aantal sites samengaan. Bibliotheekenbasisvaardigheden.nl is daar een van. Vanwege de corona-maatregelen vertraagt de lancering; live-gang wordt medio 2020 verwacht. De verbeterpunten uit de enquête nemen we mee bij het overzetten van de content.
- In Q1 verschenen drie edities van de [Nieuwsbrief Bibliotheek en basisvaardigheden](#). Het bereik is met 1.060 abonnees ongeveer stabiel.
- In Q1 verschenen drie *good practice*-interviews:
 - [Activiteiten van vijf bibliotheken rond de belastingaangifte](#)
 - [Monique Kol, Bibliotheek Oosterschelde: Postcafé](#)
 - [Carla Boers, Biblionet Drenthe: gezinsaanpak in Coevorden](#)

9 Scholing & Deskundigheidsbevordering

- Vanwege de corona-maatregelen heeft Bibliotheek Campus veel e-learnings opengesteld voor alle bibliotheekmedewerkers. Zo ook [Publieksservice en de maatschappelijk educatieve bibliotheek](#), zie ook punt 1.
- KB en SPN willen het opleidingsaanbod voor Bibliotheek en basisvaardigheden evalueren en vernieuwen, omdat met name de leergang Consulent Basisvaardigheden niet goed loopt. SPN is in Q1 gestart met de inventarisatie en analyse. Medio Q2 wordt de afronding verwacht. Het gaat om zaken als:
 - Landelijk en provinciaal aanbod (en andere aanbieders)
 - Aantallen cursisten en potentiële deelnemers
 - Analyse van evaluatiedocumenten van deze opleidingen